

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Slutningen af Oktober).

Efter den milde Vinter fulgte et temmelig raakoldt Foraar, en ret mild Maj, en noget kølig Juni og en mild Juli og August. Afvigelserne af de enkelte Maaneders Middelvarme fra disses almindelige Gjennemsnit var imidlertid ikke stor, hvilket sees af følgende:

				paa Øerne i Vestjylland.	
Maanedsvarmen for		April	viste en Forskjel af	$\div 1^0$	$\div 0.7$
—	- Maj	—	—	$+ 1$	$\div 0$
—	- Juni	—	—	$\div 0.5$	$\div 1$
—	- Juli	—	—	$+ 0.9$	$+ 0.7$
—	- Aug.	—	—	$+ 0.6$	$+ 0.1$
—	- Septbr.	—	—	$+ 2.0$	$+ 1.5$

I saa Henseende frembød Vegetationsaaret altsaa ikke særlige Uregelmæssigheder, og ej heller have de daglige Forandringer været stærkt fremtrædende. Nattefrost indfandt sig vel i Slutningen af April og i Maj temmelig jævnlig, men dog ikke oftere end almindeligt; føleligst var maaske Nattekulden i Slutningen af Juli, og navnlig gik Varmen om Natten til d. 22de Juli saa langt ned, at den i Jylland paa lavtliggende Jorder ikke blev uden skadelig Virkning paa en Del af Vegetationen, — Engene vare flere Steder belagte med Rim om Morgenens, et Særsyn paa denne Tid af Aaret, og Kartoffeltoppen frøs bort paa lave Strækninger i Randerseggen, hvorfra man endog meldte, at Thermometret om Natten sank til $\div 3^0$.

Men det, som særlig har mærket Vejrliget i den forløbne Sommer og bevirket dets følelige og uheldige Indflydelse paa Vegetationen, er Regnforholdene. Ikke saaledes, at hele Sommerens Regnmængde er saa ualmindelig ringe, thi den udgjorde for de 5 Maaneder 185.5^{mm.}, medens den almindeligvis er 257.5^{mm.}, men denne Forskjel falder, som nedenstaaende Tabel viser, imidlertid udelukkende paa de 3 Maaneder: April, Juni og August, og naar vor Sommerregn, som Tilfældet er, allerede i og for sig er knap, saa bliver en Formindskelse til Halvdelen i de 3 nævnte Maaneder saa meget føleligere, især da de tørre Perioder tillige strakte sig ind i de tilgrænsende Maaneder, saaledes begyndte f. Ex. Juni tørre Periode allerede strax efter Midten af Maj, og den meget skarpe Tørke fra da af indtil henimod Slutningen af Juni fik en alvorlig Indflydelse paa Afgrødens Udvikling, saa meget mere som første Halvdel af Juli atter bragte Tørke, saa denne Maanedes Regnmængde først egentlig kom i Slutningen af Maaneden, da de fleste Sædarters Skjæbne var afgjort. Stor Indflydelse paa Udbyttet fik tillige den Omstændighed, at Størstedelen af Regnen faldt som Tordenbyger, meget sjældent som Landeregn, og den blev altsaa derved meget uregelmæssig fordelt, saa at der i samme Egn, samme Sogn, ja endog paa samme Gaards Marker kunde falde meget ulige Regnmængder, som det ene Sted gave Sæden den fornødne Væde, medens de det andet Sted lode Afgrøden sukke under Tørken. I nedenstaaende Tabel have vi sammenstillet de enkelte Amters Regnmængde for de forskjellige Maaneder, hvor Uregelmæssigheden især viser sig i August, der gav Vestjylland henimod 80^{mm.} og de sydlige Øer kun 20^{mm.}, — til Held for Høsten, men Uheld for Græsmarker, Roer o. lig.

Inden vi gaa over til at gjengive Hovedindholdet af de talrige modtagne Beretninger, tillade vi os at forudskikke den Tabel, hvori »Dagbladet« iaar ligesom i tidligere Aar har samlet den store Mængde enkelte Opgivelser om Høsten, det har modtaget fra de forskjellige Egne, og

		April	Maj	Juni	Juli	August
Hjørring	Amt	14. ₈	40. ₉	16. ₉	50. ₇	32. ₃
Thisted	—	17. ₅	52. ₇	26. ₃	68. ₃	58. ₁
Ringkjøbing	—	10. ₁	54. ₇	17. ₅	69. ₄	76. ₂
Ribe	—	11. ₃	40. ₇	23. ₇	80. ₁	63. ₃
Viborg	—	11. ₉	42. ₈	25. ₄	58. ₇	44. ₇
Aalborg	—	16. ₅	41. ₉	29. ₆	56. ₁	18. ₂
Randers	—	11. ₁	37. ₃	26. ₀	35. ₆	41. ₁
Aarhus	—	11. ₈	34. ₈	20. ₀	58. ₅	34. ₅
Vejle	—	18. ₈	39. ₈	21. ₅	53. ₁	37. ₆
Odense	—	20. ₆	34. ₀	22. ₇	76. ₅	32. ₀
Svendborg	—	21. ₂	39. ₀	31. ₇	89. ₉	26. ₅
Holbæk	—	15. ₁	33. ₂	19. ₈	55. ₃	21. ₅
Sorø	—	15. ₉	37. ₆	19. ₅	86. ₇	18. ₂
Frederiksborg	—	18. ₂	42. ₁	26. ₁	62. ₃	34. ₆
Kjøbenhavns	—	19. ₃	33. ₇	29. ₅	72. ₈	36. ₈
Præstø	—	20. ₆	38. ₆	27. ₂	82. ₇	24. ₇
Maribo	—	18. ₄	46. ₉	22. ₈	98. ₄	19. ₅
Bornholms	—	23. ₇	42. ₇	47. ₅	48. ₉	31. ₇
Gjennemsnit af 1884.		16. ₅	40. ₇	25. ₂	66. ₉	36. ₂
Do. af tidligere Aar		32. ₅	37. ₅	52. ₅	65. ₀	70. ₀

ved hvis Beregning man har tillagt Betegnelsen af »over en Middelhøst« en Værdi af 1.5, af »en Middelhøst« en Værdi af 1 og af »under en Middelhøst« en Værdi af 0.5. De af Tidsskriftet modtagne Meddelelser ere væsentlig i Overensstemmelse hermed, men ud af disse skulle vi nu nærmere gjøre Rede for hver enkelt Sædart eller Afgrøde (se efterstaaende Tabel).

Høhøsten, særlig paa Ageren, faldt iaar meget tidlig, begyndte ofte i første Halvdel af Juni, thi Græsset var efter den milde Vinter meget tidlig udviklet, og gjorde det end kun ringe Fremskridt i den raakolde April, saa fremmede Maj Maanedes Vejrlig saa meget mere Væksten, at det blev nødvendigt at slaa det tidlig, for at det ikke skulde blive for grovt og stridt. Udbyttet blev betydelig større end ifjor og vil de fleste Steder paa Øerne naa eller nærme sig en Middelhøst, men i det sydlige Sjælland, vestlige Lolland, midterste Fyen og i de fleste Egne af Jylland har man ingenlunde naaet en Middelhøst, dels fordi Kløveren var spiret meget mangelfuldt ifjor Foraar,

Høstudbyttet 1884 for de enkelte Amter.

Gjennemsniitsangivelse ifølge »Dagbladet«.

	Hvede.	Rug.	Byg.	Havre.	Blandsæd.	Erter.	Bønner.	Grøntfoder.	Roer Gulerødder.	Kartofler.	Agerhø.	Enghø.
Kjøbenhavns	1.3	1.1	0.8	0.7	0.9	0.5	0.5	0.9	0.7	0.9	1.1	1.2
Frederiksborg	1.5	1.1	0.8	0.6	0.8	0.5	1.0	0.7	0.9	0.9	1.2	1.0
Holbæk	1.4	0.8	0.8	0.7	0.6	0.7	0.5	0.5	0.6	0.9	0.9	1.2
Sorø	1.4	1.2	0.9	0.6	0.8	0.9	0.5	0.6	0.9	0.9	1.1	1.1
Præstø	1.5	1.3	0.9	0.9	0.8	0.7	0.7	1.0	0.6	0.9	1.2	1.1
Bornholms	1.4	0.9	1.2	1.1	1.1	1.3		1.1	0.9	1.0	1.2	1.3
Maribo	1.3	0.7	1.0	0.9	0.8	0.8	0.6	0.9	0.8	0.8	1.1	1.0
Odense	1.3	0.7	0.9	0.7	0.9	0.7	0.5	0.9	0.7	0.9	1.0	1.4
Svendborg	1.3	0.9	1.1	0.8	1.1	0.7	1.0	1.0	0.8	1.0	1.2	1.1
Aarhus	1.4	1.3	0.8	0.7	0.9	0.5	0.7	0.5	0.9	0.7	0.6	1.2
Randers	1.1	1.2	0.8	0.6	0.7	0.6	1.0	0.7	0.8	0.8	0.7	1.3
Aalborg	1.5	1.4	1.0	0.9	1.0	0.8		1.0	0.8	0.8	0.8	0.8
Hjørring	1.5	1.4	0.7	0.6	0.7	1.0		0.8	0.8	0.9	0.7	1.0
Thisted	1.0	1.5	1.0	0.8	0.9	1.1		0.9	0.9	1.2	0.9	1.0
Viborg	1.5	1.4	0.9	0.7	0.9	0.7		1.0	1.1	1.2	1.1	1.2
Ringkjøbing	1.5	1.3	1.1	0.7	0.9			1.1	1.0	1.1	0.9	1.2
Vejle	1.2	1.1	0.9	0.7	0.7	1.0	1.0	0.7	0.7	1.0	0.9	1.3
Ribe	0.7	1.4	0.9	0.7	0.9	0.7		1.0	0.9	0.9	0.7	1.3
Nordslesvig	1.4	1.4	0.7	0.8	1.0	0.7			0.8	0.8	1.2	1.4

og dels fordi meget afgræssedes formedelst den tørre For-
sommer. Høforraadet til Vinterbrug er desuden yder-
ligere blevet formindsket ved at man ofte hen paa Somme-
ren blev nødsaget til at opfodre en Del af det indbjergede
Hø for at støtte paa den sparsomme Græsning; Behold-
ningerne ere derfor i Regelen en Del under det Almindelige,
om der end gives enkelte heldige Undtagelser. Derimod
er Agerhøet overalt blevet bjerget udmærket godt.

Engbjergningen har været betydelig bedre, særlig
fra alle Vandingsenge, der have været vel plejede og havt
tilstrækkeligt Vand, — et Krav, der desværre ikke altid
fyldestgøres, — og fra saadanne gode Enge afgives endog
et Udbytte af 5 til 6 Læs à 1200 Pd. pr. Td. Land; hertil
kommer endvidere, at man iaar paa Grund af den tørre
September har havt det ikke almindelige Held at faa
Efterslætten vel bjerget, og denne var særdeles god paa

Vandingsengene, men derimod simpel eller ingen paa de andre Enge paa Grund af Sommerens Tørke. Paa de høje og tørre Engdrag, særlig Kjærenge, af hvilke der findes saa mange i Jylland, var Udbyttet derimod tarveligt, og ofte maatte man nøjes med 1 Læs pr. Td. Ld. Disse Kjærstrækninger drages imidlertid mere og mere under Kultur, hvortil de ogsaa i høi Grad trænge; der meddeles saaledes fra Egnen ved Allingaabro, at snart det halve Areal af den store, brede Kjærstrækning, der ligger mellem Kolind Sunds vestlige Ende og Randers Fjord, nu er taget under Plov, og hvor Arbejdet gjøres omhyggelig, hvor der tillige gives Fosforsyregjødning, og hvor en passende Frøblanding, særlig af Hundegræs og Sneglebælg, benyttes, der faaer man, efter en god Havreafgrøde, en rigtig god Slæt (3—4 Læs) i flere Aar. — I det Hele taget har Enghøet iaar givet et Middeludbytte til Fyld, og i Regelen er det bjerget godt om just ikke saa fortrinligt som Agerhøet.

Hveden er Aarets bedste Afgrøde, baade til Fyld og til Fold, og giver i de allerfleste Egne en god Middelhøst eller endog en Del derover; kun fra det vestlige Lolland klages over, at den gik saa meget tilbage ved det raakolde Foraarsvejr, at den ikke senere forvandt det, men stod ved Høstens Komme tynd og kort i Straaet og giver ventelig kun 10 à 15 Fold, medens man fra andre Egne almindelig venter sig 16—20 Fold, og af Square-head Hveden er endog jævnlig høstet 20—25 Fold, thi denne har iaar de fleste Steder hævdet sit gode Omdømme; — kun i Vestlolland synes Mistilliden til den at voxte, og man har flere Steder iaar saaet Kenthvede, som ifølge de gjorte Forsøg ventes at være holdbarere. Det avlede Korn er udmærket smukt, med høj Vægt, endog 137 Pd. For Hvedeegnene vilde denne Sommers Hvedehøst derfor have været en stor Støtte, naar ikke Priserne vare saa meget lave; i Juli bødes 750 Øre pr. 100 Pd. af 130 Pd.s Hvede at levere inden 1ste September; i August bødes 700 Øre, medens der ifjor paa samme Tid gaves 900 Øre.

hvilket svarer til en Prisforskjel af 4.³² Kr. pr. Td.; — og i Øjeblikket gives endog kun 650 Øre pr. 100 Pd, og Kjøbelysten er endda ringe. Det er intet Under, at Spørgsmaalet, om Hvededyrkningen under disse Forhold bør fortsættes i samme Omfang som hidtil, er oppe mange Steder; men en Forandring i Driften vil i Regelen medføre saa mange Ulemper, at den næppe kan tilraades, før det i alt Fald viser sig, at der ingen Bedring kan ventes i Hvedepriserne.

Rugen voxede iaar udmærket til og fylder stærkt, — fra gode Egne opgives endog 6—7 Læs pr. Td.; — men derimod har den paa Øerne og i det østlige Jylland stærkt skuffet Forventningerne med Hensyn til Foldudbytte. Dette skyldes, dels at Blomstringen havde været mindre heldig, end man antog; thi ved nøjere Eftersyn viste sig mange Spring i de iøvrigt lange Ax; men dels og navnlig hidrører det ringe Tøndetal (6 à 8 Skpr. i en Trave paa 60 Neg) fra, at Rugkjærnens Udvikling standsedes paa Grund af Tørken i sidste Halvdel af Juli, eller rettere fordi Regnen ikke kunde rodbløde den stærkt udtørrede Jord, og Kjærnen blev derfor meget lille, men iøvrigt god, melrig og af høj Vægt (indtil 128—129 Pd.). Paa Øerne og i Østjylland naaer Udbyttet derfor ikke det almindelige, — fra Aarhus-egnen kaldes den endog simplere end Byg og Havre, medens det derimod i det nordlige, midterste og vestlige Jylland maa kaldes en god Middelhøst eller endog noget derover; — særlig nævnes fra Vensyssel, at Rughesten iaar er den rigeste, der har været kjendt i Mandsminde. Besthornsrugen, som flere Steder er dyrket iaar, roses meget; den har et langt, kraftigt Straa, lange Ax, folder godt og har en mærkelig Evne til at brede sig, hvorfor der kun saaes 100 Pd. pr. Td. Ld.

Bygget er de fleste Steder den bedste af Vaarsædsarterne, men naaer dog kun undtagelsesvis en Middelhøst; det blev nemlig som al Vaarsæden hæmmet stærkt ved Tørken i Maj og Juni, og det var derfor baade kort og tyndt og fyldte kun lidt. Derimod giver det godt at

tærsker paa — 10—11 Skpr. i en Trave paa 60 Neg er ikke ualmindeligt. Kornet er ofte smukt og lyst, og gode Partier Maltbyg komme paa Markedet, men ved mange Partier er Farven broget, hidrørende fra uensartet Foraarspiring og deraf følgende Tvemodenhed, og Kjærnen glasset. Paa kraftige, veldyrkede Jorder vil Udbyttet nærme sig en Middelhøst, og fra Hadsherred og Aarhuseggen regnes Bygget næst Hveden for Aarets bedste Afgrøde. Men i andre Egne giver det i Modsætning hertil et meget tarveligt Udbytte; i Vestlolland paaregnes endog kun 5—6 Fold paa Hovedmassen af Bønderjorderne; i Midtøen og Sydøen kaldes det Aarets ringeste Afgrøde, og ligesaa nævner Beretningen fra Mors det 2rd. Byg som den daarligste og det 6rd. Byg som den næstdaarligste af Sædarterne. Paa lave Kjærstrækninger i øen tog Bygget enkeltvis Skade ved Juli Maanedes Nattefrost.

Havren sættes de fleste Steder lavere end Bygget; den var kortere og tyndere og fylder endnu mindre, men skjæpper iøvrigt ligesom Bygget særdeles godt. Beretningerne ere desuden meget forskellige; paa Mors regnes den for den bedste Vaarsædsart, i Salling faaer den ogsaa et godt Omdømme, men noget længere Syd paa, i Viborg-eggen, kaldes den for den sletteste, og i Herningeggen siges den endog i Regeln at være mislykket, saa man ikke mejede den, men enten slog den med en Høle eller lod den afgræsse. Lignende Forskjelligheder kunne fremdrages af andre Beretninger. Forholdsvis bedst synes den iaar at være fra de velkultiverede Kjærjorder, hvor den ikke blot som sædvanligt gav en stor Mængde til Fyld, men hvor den ogsaa iaar var ret godt kjærnesat, og Kjærnen naaede at blive godt moden uden at gaa i Leje, — enkeltvis er der fra saadanne Jorder udtærsket 18 Skpr. i Traven (60 Neg).

Bælgrugterne bleve vel i Gjennemsnit Aarets daarligste Afgrøde. De vare groede ret godt til de fleste Steder, undertiden endog meget godt, og Blomstringen var endog ofte meget rigelig, men da overfaldtes de af en saa

stor Masse Utoj, at Bælgsætningen for Størstedelen blev ødelagt. Desuden vare Ærterne flere Steder allerede forud satte meget tilbage i Væksten formedelst Meldug. I Syd-sjælland vare Ærter og Bønner desuden voxede daarlig til. Kun fra det sydøstlige Jylland nævnes Bælgfrugterne som ret gode og fra Thy og Mors endog som den bedste af Vaarsædsafgrøderne.

Boghveden har givet forskjelligt, men undertiden et ret godt Udbytte, i Sydjylland endog særdeles godt, Kommen ligesaa. Rapsen har enkeltvis endog givet et meget godt Udbytte, indtil 20 Fold, og derved et Udbytte af 350—360 Kr. pr. Td. Land.

I sin Helhed har Høsten været bedst for det nord-vestlige Jylland, hvor der paa de gode Jorder er avlet saa godt som nogensinde, og hvor en Mængde Stakke prange ved Gaardene, medens Kløverhoet og Rugen helt fylde Laden, hvor man ifjor havde mere end Plads nok til hele Avlen.

Høstvejret var udmærket, og i sin Helhed er Indbjergningen sjældent om nogensinde gaaet lettere fra Haanden, i alt Fald ikke siden 1868. Høsten begyndte tidlig, i Slutningen af Juli, og paa en Mængde Gaarde var den sluttet efter 3 Ugers Forløb, saaledes at Hovedmassen af Landets Avl var bjerget — tildels uden Regn og i en fortrinlig Tilstand, — inden den lille Regnperiode begyndte i Slutningen af August, som strakte sig en halv Snes Dage ind i September og besværliggjorde Høstens Slutning for Efterløjerne og paa lave, sildige Jorder, saa meget mere som Vejret var mildt, og Kornet derfor meget tilbøjeligt til at spire i Hobene. Da Arbejdet gik, uden at der tabtes en Time, og Avlet ikke var stort, viste Arbejdskraften sig fuldkommen tilstrækkelig, ja endog sine Steder rigelig; hertil bidrog, at Bondens Evne til i en mærkelig Grad at nøjes med faa Folk, naar Høsten er lille og Pengene knappe, iaar blev udfoldet i stort Maal, saa der var rigelig Tilgang af den Slags Arbejdere, der ikke vilde have fast Høstarbejde, — iøvrigt i Regelen ikke de bedste Kræfter.

Mejemaskinerne, for hvilke Vilkaarene iaar i den velstaaende Sæd som oftest vare gunstige, ere da ogsaa blevne stærkt benyttede paa nogle Gaarde, hvor Halvdelen er mejet med dem; men de fleste Steder have de staaet ubenyttede i Materialhuset, dels fordi de ofte ikke vare i arbejdsdygtig Stand, dels fordi man kunde hjælpe sig uden dem, og dels fordi der endnu hos saa mange Landmænd raader en vis Uvillie og Sky mod dem, skjøndt de, som anført i flere Beretninger, sikkert vilde kunne finde god Anvendelse paa langt flere Gaarde, end de nu benyttes.

Kartoflerne havde iaar mange Knolde, men paa Grund af Tørken bleve de smaa og give et mindre Udbytte end ifjor; dette gjælder særlig de tidlige Sorter, f. Ex. Rosenkartofler, der gik fra Groningen paa faste Jorder. Paa lavt liggende Jorder i Randersegnen toge Kartoflerne ofte megen Skade af Nattefrost den 22de Juli, der tildels ødelagde Toppen. Kartoflerne ere iøvrigt iaar i Regelen velsmagende, men Udbyttet er sine Steder yderligere formindsket af en graa Orm, der har udhulet dem, saa at kun Skallen er levnet, ligesom ogsaa den sædvanlige Sygdom flere Steder har gjort megen Skade, medens den andre og maaske de fleste Steder har viist sig mindre stærkt end almindeligt. De nye Sorter, særlig Magnum Bonum, have atter iaar viist sig foldrige og temmelig sygdomsfrie.

For Rodfrugterne har det været et besværligt Aar. Spiringen var i Forsommeren meget mangelfuld, saa der jævnlig maatte omsaaes. Ogsaa Omsaanningen, hvortil der i Regelen benyttedes Turnips, mislykkedes ofte paa Grund af Jordloppernes meget stærke og raserende Angreb. Plantning og Efterplantning var ligeledes vanskelig paa Grund af Tørken, og denne bevirkede i det Hele taget, at Roerne i Sommertiden kun voxede lidt. Roemarkerne saa derfor simple ud lige til September Maaned; de stode dels med store Pletter eller lange Spring, dels vare Roerne smaa, og dels havde Knoporme og Oldenborrelarver gnavet og udhulet dem stærkt, ligesom ogsaa Lusenes Angreb paa Rutabagaen satte denne i Stampe især paa høj Jord, mindre

paa lave Jorder eller Kjærjorder. September og Oktober Maaned vare derimod gunstige; Regnen i Forbindelse med det vedvarende milde Vejr fremmede Væksten godt, og hvor man ikke havde opgivet Kampen, vil der naaes en ordentlig Afgrøde, der heldig vil støtte de ikke store Foderbeholdninger. Men i sin Almindelighed bliver Udbyttet af Roemarkerne dog iaar kun tarveligt. Bedst synes Gulerødderne at være lykkedes, Turnipsen derimod daarligst. Ogsaa Hvidkaal og Grønsager have været trykkede meget af Tørken. Hvor Sukkerroerne ere saaede tidlig i vel behandlet Jord og tillige rensede i god Tid, synes de at ville give et ganske tilfredsstillende Udbytte, medens Sukkerindholdet siges at være noget mindre end i de foregaaende Aar. I Assenseggen staa de mindre godt og have ofte usædvanlig mange Trævlerødder, maaske hidrørende fra en mangelfuld Dyrkning.

Om Cikoriedyrkningen, der vinder en Del Udbredelse i Jylland, indeholde et Par Beretninger særlige Oplysninger. Fra Egnen ved Skodborgaa skrives: »Cikorierødderne, der dyrkes i større Omfang paa denne Egn, ere iaar meget gode. Optagningen begyndte midt i September, da Prisen er en Del større tidlig om Efteraaret. Her findes Tørrerier ved flere af Jernbanestationerne, hvoraf et ved Vejen Station er meget anseligt, idet herfra leveres tørrede Rødder til henimod Halvdelen af den Cikorie, der bruges her i Landet.« Og fra Horsenseggen skrives: »Her er iaar blevet dyrket en Del Cikorie, der har givet et meget forskjelligt Udbytte, nemlig, hvor den har været bedst, indtil 500 Kr. pr. Td. Land, medens Udbyttet andetsteds er sunket ned til kun at give 145 Kr. pr. Td. Land. Denne Kultur kunde have en Fremtid for sig, naar man var sikker paa at kunne faa Rødderne afsatte til de Priser, der tidligere ere givne for dem; men dette synes tvivlsomt, thi allerede i dette Efteraar have Mange, der ikke have solgt tidlig, maattet finde sig i at modtage lavere Priser, saa der er vel for denne Plantes Vedkommende, ligesom for Sukkerroernes,

en Overproduktion i Anmarsch? — Hertil skulle vi føje, at der

1878	indførtes	3,342,138	Pd.	torrede	Cikorierødder	
1879	—	4,113,742	—	—	—	—
1880	—	3,459,150	—	—	—	—
1881	—	3,048,987	—	—	—	—
1882	—	3,131,128	—	—	—	—
1883	—	2,258,570	—	—	—	—

Der synes altsaa endnu at være Plads for en ikke ringe Dyrkning af denne Plante.

Frøavlens har iaar været meget heldig, og det saavel den Smaadyrkning af Rodfrugtfrø, der finder Sted hos Smaafolk hist og her, som den mere omfattende Avl af Roefrø, som er paabegyndt paa flere store Gaarde. Ligeledes har en rationel Avl af Græsfø, særlig paa udtørrede Søarealer (Sjørring- og Gaarbo Sø samt Kolind Sund), iaar givet et meget godt Udbytte.

Insektangreb og Plantesygdomme have iaar som antydet i det Foregaaende paa flere Maader gjort kjendelig Skade. Bladlusene have som sagt tildels ødelagt Avlen af Ærter og Bønner og forringet Udbyttet af Rutabaga. Jordlopperne have angrebet Turnipsen stærkere end almindeligt. Knopormene have flere Steder skadet Kartofler og Roer meget følelig, ligesom ogsaa de sidstnævnte undertiden ere blevne stærkt angrebne af Larven af en Natsværmer, der afgnavede Roerne i Jordskorpen og derved ofte ødelagde store Stykker. Endelig have Oldenborrelarverne paa Fyen og i det sydøstlige Jylland gjort følelig Skade, og Mange beklage nu, at de ikke med større Kraft deltog i Oldenborreindsamlingen ifjor. Opsamling af disses Larver iaar er vel forsøgt hist og her, — et enkelt Sted har man efter Ploven i Vintersædsmarken paa 60 Tdr. Ld. indsamlet 235 Pd. —, men dette er et besværligt og kostbart Arbejde, og kun Faa deltagte deri paa en eftertrykkelig Maade. — Rusten, der tidlig viste sig paa Hveden og i meget ulige Maal angreb de forskellige Hvedearter, fortog sig i Sommerens Løb uden at gjøre

stor Skade. Kun fra Bornholm klages der over, at den har forringet Udbyttet følelig af den sildig saae Havre paa lave Steder.

Sommergræsningen var i Begyndelsen rigtig, men Græsset blev snart for grovt, og da det ikke kom igjen efter den første Afgræsning, og Tørken vedblev at være saa stærk, at heller ikke de slaaede Marker skøde paany, var Græsningen i Sommerens Løb mange og maaske de fleste Steder saa tarvelig som sjældent tidligere, indtil den i September Maaned blev bedre. Græsmarkerne bøde kun det Nødvendigste til Livets Ophold, og Produktydelsen var derfor yderst tarvelig, hvor man ikke ved særlige Foranstaltninger søgte at bøde paa Græsmangelen. Dette bliver dog mere og mere almindeligt og er iaar anvendt i stort Omfang. Enten tyede man til en Fodermark eller endog til en Sædmark eller ogsaa, hvad der var almindeligst, toges Kvæget paa Stald i 4—6 til 8 Uger og fodredes med Grønt, Hø (ofte nyt Hø), Halm og Kraftfoder af forskellig Art, en kostbar, men dog i Virkeligheden den billigste Fremgangsmaade.

Mælkeudbyttet har i Henhold hertil været meget ulige de enkelte Steder, men kun faa Steder har det været muligt at holde det helt oppe, og Udbyttet i det Hele taget er derfor ringe. Som Exempel kan nævnes, at et Fællesmejeri, der iaar har havt Mælk fra 100 Køer flere end ifjor, dog har havt mindre Mælk. Smørudbyttet har ogsaa i Regelen været tarveligt, idet der forholdsvis er brugt megen Mælk til 1 Pd. Smør, tildels hidrørende fra, at der enten slet ingen Sne og Is var bjerget, eller at det ringe Kvantum deraf tidlig slap op; kun hvor Centrifugen har været i Gang, har Smørudbyttet været taaleligt. Naar nu hertil kommer, at Kvægets Sommerernæring har været kostbar, og at Priserne paa Smør, Ost og Flæsk have været ringe, er det intet Under, at Mejeriudbyttet som Helhed i den forløbne Sommer som oftest har været meget tarveligt.

Kvægets Sundhedstilstand har været ret god;

fra en Græsgang, hvor der aarlig samles omtr. 800 større og mindre Kreaturer, meldes, at iaar kun 1 pCt. deraf har været underkastet Dyr lægebehandling, medens det plejer at være Tilfældet med henimod 2 pCt. Derimod klages der nu i Efteraaret nok saa stærkt som almindeligt over Kastning, især fra Vestlolland, Fyen og Samsø.

Den nye Vintersæd blev i Regelen lagt i udmærket bekvem Jord og er kommen godt frem, saa særlig Rugmarkerne i Øjeblikket ere meget stærke, undertiden for stærke til Vinteren. Medens dette gjælder om den Vintersæd, der lagdes i Helbrak, har Halvbrakken derimod været meget mislig paa Grund af Tørken, og Vintersæden i denne er ofte lagt efter 1 eller højst 2 Pløjninger af den tørre Grønjord.

Den nye Kløver, for hvis Spiring og Fremvæxt man i Sommerens Løb var ængstelig, viste sig over Forventning god, da Kornet kom af Marken, og den lange og gunstige Eftersommer har styrket den meget.

Af de modtagne Beretninger hidsættes følgende:

Fra Søborg: Det er meget glædeligt at se, hvorledes Husmandsloddernes Dyrkning her i Egnen bliver Gjenstand for større Opmærksomhed i den paagjældende Samfundsklasse; — man finder ikke faa Husmænd, der paa en fornuftig og økonomisk Maade forstaa at drage Nytte af deres Lodder —, og naar Interessen først er vakt, er det at haabe, at Sagen stadig maa fremmes.

Fra Hillerødsegnen: De smaa Vejrprofeter, Edderkopperne, vare flinke til at spaa det gode Vejr, vi have havt i dette Efteraar, thi de forkyndte dette med saa meget Spind over Mark og Eng og Have, at jeg ikke mindes i mange Tider at have seet saa meget. Haven var, især en Morgen i første Halvdel af September, ganske overspundet, og alle Edderkopperne sade midt i deres Spind og ikke, som ellers mod uroligt Vejr, i en Krog.

Fra Vordingborgegnen: Det var et godt og tidsvarende Tilbud. Landhusholdningsselskabet gjorde ved at tilbyde gratis Analyse af de af private Forhandlere og Agenter solgte Kunstgjødninger, og man skulde antage, at Bønderne,

der især indlade sig paa den Slags Handel, vilde gribe det med begge Hænder. Dette har dog ikke viist sig at være Tilfældet, thi endskjøndt der her blev gjort alt, hvad der kunde gjøres, for at gjøre det bekjendt, baade i Højres og Venstres Blade, saa var der dog kun to, der meldte sig og begjærede at faa den af dem kjøbte Gjødning undersøgt, og begge disse svigtede, da det kom til Stykket, idet de formodentlig have ment, at det var for megen Ulejlighed at have, at udtage en Prøve efter de foreskrevne Regler. Medens man saaledes ikke kan sige, at Tilbudet her har vundet fortjent Paaskjønnelse, saa tør man derfor ingenlunde betragte det som unyttigt, thi det, at det er fremkommet, og at der altsaa er Mulighed for, at det vil blive benyttet, vil vist væsentlig bidrage til at gjøre D'Hrr. Agenter betænkelige ved at sælge Varer, der ikke, i alt Fald nogenlunde, svare til, hvad de skulle.

Fra Vestlolland: At Duggen har en god Indflydelse paa Byggets Kvalitet, har jeg iaar faaet et slaaende Bevis paa. Paa et større Stykke af Bygmarken havde Tidsler taget slem Overhaand, og da jeg nødig vilde have disse uvelkomne Gjæster modne, besluttede jeg mig til at lade dette Stykke meje meget tidlig, medens Kjærnen endnu stod med røde Striber, og jeg tænkte mig da at kunne anvende det til Saa-sæd. Bygget laa paa Skaar i en halv Snes Dage, hvorpaa det bandtes og hjemkjørtes med det samme, og nu viser dette Byg sig at være det smukkeste af hele Avlen. Dette Experiment kan imidlertid kun gaa godt i saa gennemgaaende stadigt Høstvejr som iaar. Paa Bøndergaardene er der mange Steder kun høstet 1 à 2 Læs Byg pr. Td. Ld., der næppe vil give stort mere end c. 5 à 6 Fold. Paa veldrevne, gjødningskraftige Jorder, hvor der er saaet tidlig i Foraaret, er Udbyttet ikke lidt bedre og maa for de flestes Vedkommende vel kunne ansættes til en Middelhøst. Bygpriserne ere i Forhold til Hvedepriserne gode; fint Chevalierbyg er betalt med indtil 675 Øre pr. 100 Pd., medens 640 à 650 ikke er nogen ualmindelig Pris for godt Maltbyg. Skulde dette Prisforhold blive nogenlunde konstant, vil det sikkert fortjene Overvejelse, om man ikke her paa Vestlolland, hvor der jo kan produceres fint Maltbyg, burde udvide Dyrkningen deraf paa Hvedens Bekostning. Her er et Aar forsøgsvis saaet 2 Tdr. Land af Brakmarken med Byg, der gav 22 Fold, medens der Aaret efter avledes 18 Fold. Kunde man gjen-nemsnitlig opnaa blot tilnærmelsesvis lignende Udbytte, fore-

kommer det mig at være langt at foretrække for en ofte tvivlsom Hvedeafgrøde. Det føleligste Savn herved vil blive Mangelen paa Hvedehalm til Strøelse, men noget vil jo altid bibeholdes. En 10-Marks-Drift her paa Gaarden tænker jeg mig gennemført saaledes:

- 1) Brak,
- 2) Hvede (staldgjødet),
- 3) Byg,
- 4) Roer, Bønner, Vikke-Havre, Ærter (staldgjødet),
- 5) Byg, udlagt med humleagtig Sneglebælg og Rajgræs,
- 6) Græs, Halvbrak eller i ethvert Tilfælde pløjet meget tidlig om Efteraaret og maaske reolpløjet,
- 7) Byg,
- 8) Havre (kunstig Gjødning)
- 9) Kløver og Græs,
- 10)

hvor Hovedvægten altsaa er lagt paa Bygproduktionen. Saaledes som Kornmarkedet har udviklet sig, idet Sædpriserne gennemgaaende ere højest umiddelbart efter Høsten, er der en Kappelstrid mellem Landmændene for at lægge Beslag paa de forhaandenværende Damp-Tærskværker: de ere i Regelen forud bestilte fra det ene Aar til det andet, og for hvert Aar, der gaaer, komme nye Maskiner igang, men Efterspørgselen synes at være lige stor. Priserne for Tærskning ere i de senere Aar faldne betydelig; nu betales i Almindelighed 20 Øre pr. 100 Pd., medens man tidligere f. Ex. gav 66 Øre pr. Td. Hvede og 50 Øre pr. Td. Byg. Det endelige Resultat vil vel sagtens blive, at en 2 à 3 mellemstore og forholdsvis flere mindre Gaarde slaa sig sammen til Anskaffelse af Damptærskværker, hvilket synes at være den eneste Maade, paa hvilken Alle kunne blive betjente saa hurtig som ønskeligt. Til Vinter synes Arbejdskraften at ville blive ganske rigelig, idetmindste melder der sig ikke faa Karle, om end til forholdsvis høj Løn. Som normalt kan Karlelønningen aarlig næppe sættes lavere end til 200 Kr., hvoraf der saa gives $\frac{1}{3}$ om Vinteren og $\frac{2}{3}$ om Sommeren. Malkepiger har man størst Besvær med at faa fat i; de maa i Regelen rekrutteres fra Sverige.

Fra Midtfyen: Husdyrenes Sundhedstilstand er normal; men der er iaar ligesom ofte i de senere Aar en eller anden Gaard, hvor Kalvekastning optræder epidemisk, uden at det er muligt at opdage nogensomhelst Grund dertil, trods omhyggelig Søgen baade af Brugerne eller Ejerne og Dyrlægen.

En saadan epidemisk Kalvekastning paa en Gaard, hvor mindst Halvdelen, men ofte $\frac{2}{3}$ indtil $\frac{3}{4}$ af hele Gaardens Besætning kaster Kalven, varer som oftest 2 à 3 Aar og optræder gjerne heftigst det første Aar, mindre heftig i andet Aar, for saa at høre op i 3die eller 4de Aar. Det er selvfølgelig store Tab, som ere forbundne med saadanne Epidemier; thi ikke alene giver en saadan Besætning intet Nettoudbytte i saadanne Aar; men de foranledige tillige et stort Udskud af Individerne i Besætningen, og det er som Regel ingenlunde de daarligste Dyr, det ved saadanne Lejligheder bliver nødvendigt at udskyde.

Fra Horsenseggen: At Stemningen blandt Landmændene ofte er trykket, og at Landbrugskrisen ogsaa hos os begynder at vise sine sørgelige Følger, kan sees deraf, at Tvangsauktioner og tvungne Salg ikke længere ere ualmindelige, ligesom det heller ikke kan nægtes, at Prisen paa Landejendomme i det Hele taget er trykket.

Under disse Forhold er det ikke saa underligt, at Landmændene se sig om efter Hjælp; men hvorfra skal denne komme? De kunne ikke forhøje Landbrugets Rentabilitet ved at formindske Udgifterne, thi Prisen paa Arbejdet lader sig ikke trykke i de nærværende Tider, og vil man anvende mindre Arbejde, kommer man over i en extensiv Drift, i hvilken Indtægten er endnu lavere end ellers. Stillingen maa forbedres, sige saa Andre, ved at vi frembringe saadanne Produkter, der endnu holde Pris. Dette gjør ikke Kornet og heller ikke Smørret, Flæsket og Kjødet, men derimod Sukkerroer og Cikorie, og saa kaster man sig over disses Dyrkning, men opdager hastig, at Prisen ogsaa her er for lav. Vi maa have større Driftskapital, sige saa Andre; naar denne roulerer i stor Maalestok gennem Bedriften, saa faa vi den større Indtægt; vi bør kunne gjøre Gjæld ikke blot paa den faste Ejendom, men ogsaa paa Besætningen og Inventariet — altsaa: Kreditforholdene skulle ordnes saaledes, at Kapitalisterne blive nødte til at laane deres Penge ud til lave Renter mod usikkert Pant. Ja, det Middel er probat, vi mangle blot Manden, der kan sætte det i Scene, vi maa have en »Konge,« der kan føre an, han maa rigtignok kun faa Titel af Minister, maaske endogsaa kun af Direktør, men i ethvert Fald, han skal være Manden, der kan lokke frem »den gyldne Tid«. Er det ikke saa, at Landbrugets Raab paa fagkyndig Ledelse i den øverste Administration stammer fra Raadvildhed? Jeg er tilbøjelig til at tro det. Imidlertid

nægter jeg ikke, at det af Hensyn til Landbolovgivningens vistnok kunde være gavnligt, om Fagkundskaben var repræsenteret i Regjeringen; men skal det batte noget, saa maa denne Fagkundskab kunne gjøre sig gjældende lige over for Repræsentationen, og dette faaer jo kun en Minister Lov til. En Landbrugsminister faaer vort lille Land dog næppe, og en Direktør, der skal tale til Rigsdagsmedlemmerne gennem Ministerens Mund, kommer dog vist vanskelig til at udrette noget alvorligt. —

Fra Egnen ved Allingaabro: Seet paa i sin Helhed er Aarets Udbytte vel ikke langt under et Middelaar, men det daarlige Mejeriudbytte i Sommer i Forbindelse med de lave Priser paa alle Produkter nedstemmer betydelig Foretagelseslysten og Stemningen blandt Landmændene, og den store Kapital, som i de sidste Aar er betroet Jorden i Form af god og kraftig Gjødning, har kun baaret en ringe Rente, og det er vel et stort Spørgsmaal, om ikke Kapitalen i mange Tilfælde er tabt. Ialtfald synes det, som den vel bearbejdede Jord med ringe Tilskud af Gjødning har holdt sig og givet lige saa godt Udbytte som den Jord, paa hvilken er ofret betydeligt Udlæg ud over det Producerede til Gjødning. I alt Fald bliver det en Faktor, der maa tages med i Beregningen, om Jorden i et tørt Aar kan bevare den betroede Kapital og derefter afpasse den Gjødning, den tildeles. Mangen ung Landmand, som har været med at købe Ejendom i den dyre Tid og sat den sidste Rest af sin Kapital paa Ejendoms- og Besætningsforbedring, kæmper efter disse to slette Aar en haard Kamp for at bjerge sig ud af den øjeblikkelige Krisis, og kommer der ikke snart en Bedring i Stillingen, vil den blive uholdbar; og dog er Landbruget under nuværende Forhold bedre stillet end Industri og Haandværk.

Fra Hammerum Herred: Af særlig Interesse i landøkonomisk Henseende troer jeg denne Gang at burde omtale Oprettelsen af flere Fællesmejerier med Centrifuge. Det er tvivlsomt, hvorvidt disse ret ville kunne trives her i denne noget aabne Egn, hvor Mælken ofte skal samles ved flere Miles Kjørsel; her findes forholdsvis et stort Antal smaa Avlsbrug, der ikke have megen Mælk tilovers fra Husholdningen.

Fra Skodborgegnen: Bygget er iaar den simpleste Sædart og tilsyneladende især efter Rodfrugt; maaske man tør

tænke sig, at denne i Regelen lettere Jord ved Rodfrugtdyrkning bliver endnu skørere, hvorfor den i en Vinter som den sidste falder helt hen i Smadder, og naar saa ingen Frost kommer og skørner Jorden mod Foraaret, er den da særlig ubekvem, som den viste sig at være; thi uagtet denne Egns Jorder i Almindelighed betegnes som lette, forbauses man over deres Evne til at holde Vandet oppe. Sandet er umaa- delig fint og tilbøjeligt til en Art Ahl- eller Skorpedannelse under Pløjelaget.

Det kgl. Landhusholdningsselskab.

Selskabets Kontorer, Archiv og Bibliothek ere flyttede fra Prinsens Palais til »Ved Stranden« 14, (ligeoverfor Christiansborg Slots Hovedfacade). Postadressen er: Kjøbenhavn K. Kontortiden Kl. 1—4.

Selskabets Foredrags- og Diskussionsmøder holdes vedblivende i Foredragssalen paa Prinsens Palais.